

Labais Gans un pazudušā avs.

1. *Galda sadraudzības svarīgums:*

- a. uzaicināt cilvēku uz mielastu nozīmē parādīt godu. Dalīties savā mielastā nozīmē dalīties ar savu dzīvi. Godājams cilvēks Austrumos baro nabagos utt., parādot savu devīgumu, bet viņš nekad neēdīs kopā ar viņiem. Turpretim, ja ciemiņi tiek sagaidīti, tad viņš ēd kopā ar tiem. Kopīgais mielasts - pieņemšanas zīme. Jēzus, ēdot kopā ar grēciniekiem, izraisa neapmierinātību no farizeju puses. Par to nav jābrīnās.
- b. kas bija šie grēcinieki? 'Am ha-'arets jeb zemes ļaudis: jūdi, kas ignorēja likumus, kas neievēroja šķīstības likumus, ne vienmēr ziedoja desmito tiesu.
- c. *Jēzus ne tikai ēda kopā ar grēciniekiem, bet pats pieteicās uz mielastu* [gadījums ar Caķeju Lk.19, kurš izraisīja lielu kurnēšanu] Ciemiņi Austrumos ar savu ierašanos ļoti pagodina namu. Viesmīlīgais saimnieks obligāti runā uz ciemiņu par lielo pagodinājumu, kādu tas ir parādījis viņa namam. Tādējādi Jēzus rīcība farizejos varēja izraisīta vēl lielāku šoku.
- d. Dieva mīlestība ir visus ietveroša. Farizeji pārmet Jēzum, ka viņš ēd kopā ar grēciniekiem, bet Jēzus tieši tāpēc jau ir atnācis šajā pasaulē.
- e. Jēzus ēda ne tikai ar grēciniekiem, bet arī ar muitniekiem. Jāatceras, ka jūdi atradās zem Romas okupācijas un muitnieka amatu varēja nopirkt no okupantiem. Ko ļaudis domā par sadarbību ar okupācijas varas pārstāvjiem?

2. *Literārā struktūra:*

A. Kurš no *jūsu* vidus, kam ir simts avis

B. un, kas *vienu* no tām ir pazaudējis,

C. neatstāj *deviņdesmit deviņas* tuksnesī

1 un iet pakaļ *pazudušajai*

2 līdz kamēr tas to *atradīs*, un *atradis* to

3 tas *prieka pilns* to ceļ uz saviem pleciem

4 **un, mājās nācis,**

sasauc savus draugus un kaimiņus

3' un tiem saka, *priecājieties* ar mani

2' jo es esmu *atradis* savu avi

1' kura bija *pazudusi*.

A' Es *jums* saku, tāpat būs lielāks *prieks* debesīs

B' par *vienu* grēcinieku, kurš atgriežas,

C' nekā par *deviņdesmit deviņiem* taisniem, kam atgriešanās nav vajadzīga.

Vārdu paralēles ir sekojošas:

- 1 kurš no jums
- 2 viens
- 3 deviņdesmit deviņi
- A pazudis
 - B atrast
 - C prieks
 - D atgūšana
 - C' prieks
 - B' atrast
- A' pazudis
- 1' Es saku jums
- 2' viens
- 3' deviņdesmit deviņi

3. *Gana problēma:*

- a. no vienas puses, godājams tēls: *Ķēniņi tiek attēloti kā gani (Ezras 34). Pats Dievs ir Gans (Ps.23). No otras puses, gans 1.gs. tika uzlūkots kā nešķīsts, kā 'am ha'arets. Farizeju izpratnē, grēcinieks bija persona, kura neievēroja likumus, vai persona, kuras profesija bija gans.*
- b. Kad Jēzus iesāk līdzību ar vārdiem: *kurš no jūsu vidus, kuram ir simts avis, Viņš izraisa uzbrukumu farizejiem, nosaucot tos par ganiem.*
- c. Sliktais gans ir pazaudējis: vēl viens uzbrukums farizejiem. *Austrumu pasaulē cilvēki nevaino sevi. Ja kaut kas notiek, tad tiek sacīts, avs aizgāja prom no manis, nevis es pazaudēju avi. Šķīvis nokrita, nevis es nometu šķīvi. 4.p.-stāstītājs vaino ganu; 6.p.-gans sevi nevaino publiski.*
- d. daudziem tulkotājiem (Sīriešu un Arābu) nav patīcis, ka līdzība iesākas ar gana vainošanu, tāpēc tulkoja kā tas pierasts Austrumos - "avs pazuda", nevis "gans pazaudēja avi." Otrs iemesls: šajā līdzībā redzēja tikai Jēzu un tādēļ negribēja Viņu parādīt kā sliktu ganu, kurš pazaudē avis.
- e. Jēzus ar šiem vārdiem it kā pasaka: *"Jūs esat Israēla gani un esat pazaudējuši savas avis. Es riskēju, lai atvestu atpakaļ pazudušās avis. Es kompensēju jūsu kļūdas, bet jūs man vēl pārmetat."* Te gan jāpiebilst, ka arī avs nav bez vainas. Tā meklējot ēdamo, neskatās apkārt un ja gans nav pietiekami uzmanīgs, tad avs ļoti viegli pazūd.

4. *Sliktais gans ātri vien kļūst par Labo Ganu:*

- a. 99 tiek atstātas tuksnesī. Parastā ganu prakse: viens pieskata, kamēr otrs iet meklēt. Vai arī aizved pie cita ganāmpulka un tad dodas meklēt. Bet nekas no tā nav pieminēts. Un tas ir darīts apzināti. 99. paliek *tuksnesī*. Līdzība par pazudušo dēlu dod atbildi. Vecākajam dēlam arī ir jāatgriežas. Bet mēs nezinām, vai viņš, piemēram, beidzot iegāja sava tēva rīkotajā mielastā. Tāpat ar 99. avīm. Viņu liktenis nav zināms. Farizeji varēja sevi saskatīt šajās 99. avīs. Jēzus stāstot šo līdzību, liek domāt farizejiem: *Es nāku meklēt pazudušo, noklīdušo avi tuksnesī, bet arī jūs joprojām atrodaties tuksnesī, arī jums ir vajadzīga atgriešanās*. Līdzība atstāj šīs 99. avis tuksnesī un pievērš uzmanību pazudušajai avij.
- b. kad avs pazūd, tā parasti atrod kādu patvērumu, apsēžas un sāk skaļi blēt. Kad tiek atrasta, tad tā atrodas tādā šokā, ka nevar nemaz piecelties, nemaz nerunājot par iešanu. Ganam tā ir jāceļ uz saviem pleciem (~50 kg.) un jānes uz mājām. Šajā gana rīcībā Jēzus runā par savām ciešanām. Gans *maksā cenu*, lai atgūtu pazudušo avi.
- c. Tuvo Austrumu draudzēs pirmajos gadsimtos nelietoja krusta simboliku, bet gan Labā Gana (ar nesamērīgi lielu avi uz pleciem) simboliku. Tas ir saprotams, jo krusts līdz pat 4.gs. bija nāvēssoda līdzeklis.

KAS?	KUR?	PIEZĪMES
Marmora skulptūra	Grieķu-Romiešu muzejs, Aleksandrija, Ēģipte.	Gans un avs ir attēloti apmēram vienā svarā, lai gan avs parasti ir vismaz divas reizes vieglāka.
Freska jeb sienas glezna	<i>Duraeiropos</i> mājas baznīca pie Eifratas, AD 232.	Avs ir acīmredzami lielāka par pašu ganu.
Statuja	Rokfelleru muzejs Jeruzalemē, ≈3 gs. pēc Kr.	Avs ir divas reizes lielāka par smaidošu, jaunu ganu.

Visi šo darbu autori zināja, cik lielas ir avis un cik lieli ir gani. Autori apzināti attēloja tādas avis, kuras ir daudz lielākas nekā ikdienā. Ar to viņi ir mēģinājuši parādīt un uzsvērt, cik liela bija nasta, kuru nesa šis Labais Gans ("Redzi, Dieva Jērs, kas nes pasaules grēku" – Jņ.1:29). Labais Gans maksāja lielu cenu – ciešanas un krusta nāve – lai tikai izglābtu vienu pazudušo avi.

5. *Kāpēc gans iet meklēt pazudušo avi?*

- a. Jņ.10:1-18 - tiek sacīts, ka Labais Gans atdod savu dzīvību par savām avīm. Bet, kāpēc Gans to dara?
 - i. Tradicionālā atbilde: Gans mīl savu avi. Bez šaubām, gans mīl savas avis, taču stāsta līmenī gans gana avis sevis dēļ, nevis avju dēļ.

- ii. Pati līdzība dod tikai smalkus un netiešus mājienus par gana motīviem. Proti, gans ir atbildīgs par to, ka viņš ir pazaudējis avi. Viņš ir gans un viņam jāiet uzmeklēt avi. Cits iemesls šajā līdzībā nav uzrādīts.
- b. Bet kā ar Ps.23? Ja šis psalms ir kaut kādā veidā saistīts ar Lk.15, tad šī psalma tekstu vajag eksaminēt. Beilijs Ps.23:3 iesaka tulkot šādi: “Viņš atved mani atpakaļ/viņš liek man nožēlot” [latviešu tulk. ir: “Viņš atspirdzina manu dvēseli”]. Un ievērosim, ka to visu Dievs dara “sava vārda dēļ”. VD atklāj divus iemeslus, kāpēc Dievs darbojas vēsturē, lai glābtu cilvēku.
 - i. Dievs mīl savus ļaudis. Viņš glābj *viņu dēļ* [Hoz.11:1-4; Jer.3:12; 14:17 utt.].
 - ii. Dievs rīkojas sava svētā vārda dēļ. Eceh.36:22-23 - izlasīt. Turpat 32. pantā Dievs vēlreiz to apstiprina, ka Viņš iejaucas Israēla dzīvē nevis *viņu dēļ*, bet lai citas tautas iepazītu Dieva spēku [ko saka šīs Rakstu vietas - Jes.41:14; 43:3; 47:4]. Skatīt arī Dan.9:17.
 - ✓ Tātad *Dievs ir mīlestība* un darbojās savu *ļaužu dēļ*,
 - ✓ bet no otras puses *Dievs ir svēts* un darbojās *sava svētā vārda dēļ*.

c. Jes.43:3-4 ir apvienoti abi šie Dieva motīvi:

- 1 Jo Es, Tas Kungs, tavš Dievs, Israēla Svētais, esmu tavš glābējs.
- 2 Es atdošu Ēģipti par tavu *atpirkšanas* maksu, tāpat arī Etiopiju un Sabu Es došu *par tevi*.
- 3 Tādēļ ka tu esi dārgs un vērtīgs Manās acīs,
- 4 Es došu zemes par tavu *izpirkšanu* un tautas atlīdzībai *par tavu dvēseli*.

Paralēles ir acīmredzamas. Šos pantus var izlasīt šādi:

Tāpēc ka Dievs ir Svēts – Viņš dod atpirkšanas maksu [1un2].

Tāpēc ka Dievs ir Mīlestība – Viņš dod atpirkšanas maksu [3un4].

Šajā rakstu vietā ir apvienoti abi motīvi, kuri izskaidro kāpēc Dievs iejaucas cilvēku/tautas dzīvē [zīmīgi arī Mūsu Tēvs lūgšanā, vispirms ir Dievs, kurš mīl, proti, tētis, bet, otrkārt, Dieva vārdam jātop svētam].

Kad gans pazaudē avi tuksnesī, viņš dodas to meklēt. Bet viņš to dara ne tikai avs dēļ, pat ne vispār avs dēļ. Drīzāk viņš saka pats sev:

Es nekad neesmu pazaudējis avi. Mans tēvs nekas nav pazaudējis avi. Lai neviens nesaka ciemā, ka es esmu slinks gans. Es zinu, kas es esmu un kas man ir jādara. Ja labs gans pazaudē savu avi, viņš iet to meklēt kamēr atrod. Es atradīšu savu avi.

Rietumnieka ausīm tas varbūt izklausās par daudz savtīgi. Taču arī mēs līdzīgi domājam. Piemēram, kāpēc mēs audzinām bērnus? Gan viņu dēļ, gan arī sevis dēļ. Pašcieņa un pašvērtība ir svarīgas kvalitātes bez kurām cilvēks nevar normāli dzīvot šajā pasaulē. Un tieši savos bērnos mēs kā vecāki smeļamies sev arī pašvērtību. Sociologi apgalvo, ka tieši zema pašvērtība ir galvenais iemesls antisociālai uzvedībai. Arī izsūtījumos un politiskos cietumos visātrāk salūza tie cilvēki, kuriem bija zema pašvērtība. Līdz ar to daudzos gadījumos mēs rīkojamies, lai saglabātu savu vērtību un ne tik daudz mīlestības dēļ.

Tātad Lk.15 abi motīvi ir klātesoši, taču, šķiet svētuma motīvs ir noteicošais. Līdzībā par dēliem, savukārt, vairāk ir uzsvērtā mīlestības motivācija, kaut arī svētuma motīvs nav izslēgts.

6. Lai gan gans mīl savu avi, taču drīzāk viņš glābj savu avi sevis dēļ. To var redzēt notikumā, kad gans atgriežas mājās:
 - a. Viņš sasauc savus draugus, nevis visu vakaru pavada kopā ar savu mīļoto avi.
 - b. Mielasts ir par godu ganam. Gans saka: “Priecājieties ar mani, jo es esmu atradis manu avi.” Gana noorganizētais mielasts ir liecība par viņa prieku, saglabājot savu godīgumu. Viņa mielasts ir “egocentrisks”. Viņš saka: “Priecājieties ar **Mani**, jo es esmu atradis **manu**.” Mielasts ir viņam par godu.
 - c. Ievērosim arī to, ka “draugi un kaimiņi” šajā līdzībā priecājas kopā ar ganu. Bet kā ar “farizejiem un rakstu mācītājiem? Vai viņi priecājas par muitniekiem un grēciniekiem, kuri tiek atrasti?”
 - d. Zīmīgas paralēles ir atrodamas Lk.19:1-10:
 - i. Pūlis kurn par Jēzus rīcību ieiet pie Caķeja mājās
 - ii. Pazudusī avs ir Caķejs

- iii. Labais Gans ir Jēzus
- iv. Jēzus publiski piekrīt viesoties muitnieka mājās – dārga meklēšana. Jēzus ir gatavs *maksāt cenu*.
- v. Avs ir atrasta. Caķejs pieņem piedāvāto žēlastību.

7. **Kristoloģija šajā līdzībā ir acīmredzama:** Jēzus ir Labais Gans un Viņš ir nācis, lai uzmeklētu pazudušās avis, bet farizeji, Israēla gani, Viņam to pārmet. Ir liela iespēja, ka farizeji, dzirdot šo līdzību, tūlīt arī atcerējās Eceh. 34:1-6, kur tiek runāts, ka pats Dievs reiz būs gans savām avīm, jo Israēla gani vairs nepilda savus pienākumus pret viņiem uzticētajām avīm.

8. **Atgriešanās - centrālā tēma līdzībā:** Vispirms Jēzus stāsta līdzību, pēc tam 7. p. ir neliela interpretācija par līdzību [līdzīga struktūra ir atrodamā arī Jes.5:1-6, kur ir līdzība par vīna dārzu un 7. pantā ir šīs līdzības interpretācija]. Kāds no arābu komentātoriem saka: “Ja eņģeļi priecājas par grēciniekiem, kuri atgriežas, kāpēc jūs farizeji un rakstu mācītāji nepriecājaties par viņu atgriešanos.” Ja nebūtu 7. panta nevarētu ieraudzīt šo atgriešanās/grēku nožēlas tēmu. Kāds varētu teikt, ka līdzība runā tikai par šādām tēmām:

- a. sliktais gans, kurš pazaudē avi
- b. labais gans, kurš iet meklēt avi
- c. cena, ko gans maksā, lai atgūtu avi
- d. visas kopienas prieks.
- e. Visas šīs tēmas ir atrodamas, bet kā ar atgriešanās tēmu? Kurš šeit atgriežas? Šeit ir tikai pazudusi avs, kura pateicoties gana meklējumiem top atrasta. *Jēzus pārdefinē atgriešanās izpratni*, proti, atgriezties nozīmē **pieņemt, ka esi atrasts**. [Visi ievērojami teologi un filozofi definē savus terminus. Metaforiski teologi definē savus terminus ar stāstu palīdzību.] Lai gan nedz avs, nedz pazudušais naudas gabals neko nevar pieņemt, un tikai līdzībā par pazudušo dēlu var runāt, ka dēls pieņēma tēva mīlestību, taču jau pirmās divas līdzības ievēd mūs šajā Jēzus jaunajā atgriešanās izpratnē.
- f. Kā atgriešanos [tā ir primārā šī vārda nozīme, sekundārā ir “nožēlot”] izprata Jēzus klausītāji?
 - i. pārestības izlabošana
 - ii. grēksūdze
 - iii. lūgšana pēc piedošanas
 - iv. pielikt pūles negrēkot atkal.
- g. No tā var redzēt, ka atgriešanās bija cilvēka darbs, kura, pie tam aizvietoja vietnieciskos grēku izpiršanas upurus. Šādā pasaulē Jēzus ienāk ar radikāli jaunu atgriešanās izpratni. Atgriešanās nav nekāds labs darbs, kuru ticīgais veic. Avs neko nedara, tā tikai pazūd. Dārgā maksa, kuru dod gans, lai atrastu pazudušo avi nosaka atgriešanās izpratni.
- h. *Mēs nemeklējam Dievu. Mēs bēgam no Dieva.*

9. **Kas tie tādi, kam atgriešanās nav vajadzīga?** Rabīnu vidū domas dalās.

- a. Jes.53:6 - visi ir vainīgi. Nav neviena bez grēka.
- b. Bet starptestamentālā jūdu literatūrā atrodam domu, ka ir arī bezgrēcīgi un taisni cilvēki.
- c. Vai Jēzus piekrīt šai pēdējai domai? Nē! Pievērsīsim uzmanību tam, ka Jēzus runā par tiem, kas paši bija pārliecināti, ka ir taisni Lk.18:9.
- d. Trīs līdzības attēlo kontrastu starp grēciniekiem un taisniem:
 - i. pazodusī avs un 99. avis
 - ii. pazudušais naudas gab. un 9 naudas gabali
 - iii. pazudušais dēls un vecākais dēls
- e. Jaunākais dēls trešajā līdzībā pilnībā izgaismo un palīdz saprast avs un naudas gabala simbolismu. Tāpat vecākais dēls precīzi izskaidro, kas ir domāts ar 99. avīm un 9. naudas gabaliem. Vecākais dēls - paštaisns cilvēks, kurš nemīl nedz savu tēvu, nedz brāli. Tādējādi 99. taisnie, kuriem nav vajadzīga atgriešanās, ir izprotami vecākā dēla gaismā. Vecākais dēls, uzbrūkot un apkaunojot publiski savu tēvu, atmetot savu brāli, tomēr apgalvo, ka viņš nekad nav pārkāpis tēva likumus. Acīmredzami, raugoties no *viņa viedokļa*, viņš nav darījis neko tādu, ko vajadzētu nožēlot.

f. Summējot: farizeji ir spiesti pieņemt apmēram šādu lēmumu: *Mēs, Israēla gani, esam pazaudējuši savas avis. Jēzus, darbodamies Dieva vietā, par lielu maksu atrod tās. Tā vietā, lai Viņam uzbruktu, mums vajag priecāties, ka Jēzus ir atradis pazudušās avis, kaut arī Viņš pilnīgā pārdefinē atgriešanās jēdzienu.*

Teoloģisko ideju ķekars:

- 1) *Sliktie vadītāji* - pazaudējuši savas avis un neko nedara, bet tieši otrādi, pārmet tam, kurš iet tās uzmeklēt.
- 2) *Par brīvu dotā žēlastība* - avs nenopelna savu glābšanu. Tā nāk pilnīgi kā dāvana.
- 3) *Grēku izpirkšana* - gans maksā dārgu cenu, lai atrastu avi un lai atnestu to atpakaļ uz mājām.
- 4) *Grēks* - cilvēce ir attēlota kā pazudusi, nespējīga pati atrast ceļu uz mājām.
- 5) *Prieks* - gana un ciemata iedzīvotāju prieks ir liels par gana panākumiem, glābjot avi.
- 6) *Atgriešanās* - pieņemt, ka esi atrasts. Avs ir pazudusi un bezspēcīga. Atgriešanās ir gana darbs, atgādājot pazudušo avi atpakaļ ciemā. Avs pieņem šo faktu.
- 7) *Kristoloģija* - Jēzus ir Labais Gans, kurš ir Dieva sūtīts, lai atgūtu grēciniekus Dievam. Labam Ganam vajag maksāt augstu cenu, lai atgūtu bezpalīdzīgo avi.

Lk.15:4-7 un paralēlie teksti Vecā Derībā:

23 Psalmis	Jer.23:1-8	Eceh.34:1-24	Lk.15:4-7
1. -----	Sliktais gans	Sliktais gans	Sliktais gans
2. Pazudusi avs	Pazudusi avs	Pazudusi avs	Pazudusi avs
3. Labais Gans	Labais Gans	Labais Gans	Labais Gans
4. Atgūšana, atgriešanās nožēla ebr. <i>shub</i>	Atgūšana, atgriešanās nožēla ebr. <i>shub</i>	Atgūšana, atgriešanās nožēla ebr. <i>shub</i>	Atgūšana, atgriešanās nožēla gr. <i>metanoia</i>
5. -----	-----	Labās/sliktās avis	Labās/sliktās avis
6. Atgriešanās pie Dieva	Atgriešanās uz savu zemi	Atgriešanās uz zemi un pie Dieva	Atgriešanās pie Dieva
7. Stāsts beidzas mājās	-----	-----	Stāsts beidzas mājās